

+ Alla idéer, som spelat en mera betydande roll i mänsklighetens historia, ha så gott som utan undantag haft samma öde: vid deras första framträdande ha de mottagits inte blott med envis misstro utan även med en slags oförklarlig fiendskap, pionjärerna för dessa idéer ha beskrattats och bekämpats, man har betraktat dem som galna människor eller som barnsligt dumma eller som synnerligen olämpliga och onyttiga i det mänskliga samhället. Vi behöva bara för att finna ett belägg för detta påstående läsa historien om kristendomens uppkomst, om Kopernikus' och Columbus' liv, om ångans utnyttjande i människans tjänt eller om järnvägarnas tillkomst, många andra exempel att för- tige.

Emellertid är det naturligtvis alldeles omöjligt att vända på på- ståendet och säga, att varje idé, som beskrattas och bekämpas, är riktig och *en framtids* rätt. Men vi människor borde nog i allmänhet vara litet mer försiktiga med att sätta oss, där de bespottare sitta, när det är fråga om idéer. Tänk bara om det senare visar sig, att iderörelsen ifråga just hör till dessa, som längre fram bliva allmänt erkända sanningar!

Det finns en mänsklig svaghet, som vi nog alla lida av, vi vilja stå på den rätta sidan, vi vilja hålla på rätt häst, vi vilja så gärna över- låta åt de andra att råka ut för misstagen.

Men om vi nu skulle vända oss till en viss bestämd iderörelse t.ex. till världsspråksrörelsen eller för enkelhetens ~~föxa~~ *skulle* den mest bekanta formen därav, nämligen esperantorörelsen, hur ska vi då kunna veta, huruvida denna idé hör till dem, som bära respekteras eller till dem, som endast äro värda att skrattas åt? - Vi måste nog räkna esperantorörelsen till en av de stora iderörelserna just nu, den är utbredd över hela jorden, och den har en snart halvsekullång historia. Den har rönt både allvarligt motstånd och varit utsatt för tidningskåsörernas glada skämtan. Men allt detta är ju inget kri- terium på att den verkligen kommer att bestå.

Allt, som blir bestående i denna värld är egentligen det yttre materiella resultatet, det praktiska förverkligandet och förkroppsligandet av tankar, som fötts och fostrats hos stora män. Var Zamenhof, Esperantos upphovsman, en man av stora mått? Om så var fallet, då kanske man också om hans verk kunde draga vissa slutsatser för eller emot dess seger och be- stånd.

Zamenhofs liv är mycket litet bekant utanför esperantisternas egna led. Segrar hans verk, så kommer ju hans namn att få världshistorisk räckvidd, och då nu så många människor äro fullt övertygade om hans tankes slutliga seger, så torde man redan nu kunna påräkna ett visst allmänintresse för hans levnad.

+ Låt oss med fantasiens hjälp för några ögonblick flytta oss till- baka till den polska staden Bialystok en vårdag 1873. Det är marknad. Bond- kvinnorna på torget pladdra med varandra på litauiska eller polska, en del av marknadsståndens ägare nyttja sitt modersmål, tyskan, under det att långnäs- ta och långskäggiga judar, som genom ryska regeringsdekret drivits från det inre Ryssland, sinsemellan tala jiddisch. Ryska soldater promenera med själv- medvetna steg genom viulet. Närmar sig någon av härskarfolkets officerare marknadsstånden, samla de av folket som så kunna skyggt och slaviskt ihop sitt förråd av ryska ord och bruka det i sitt samtal med varandra för att där- igenom om möjligt undgå den höge herrens misshag. - Men många kunna ej ryska.

En polsk gatpojke får syn på en gammal antagonist bland judarna. Säker på att ett ofog mot en av dessa endast kommer att betraktas som ett gott skämt av den ryska polisen, kramar han en snöboll med en sten i och kastar mot den gamle juden. Han träffar. Den gamles kind blöder. De ryska soldaterna le, då den lilla lymmeln sätter av i full karriär. En tysk sätter ett krokben för den lille polacken, men några littauer, som uppskattat skäm- tet mot juden, ta pojkens parti. Det börjar bli en liten folksamling. De rys- ka gendarmerna gripa in mot littauererna. Dessa söka förklara saken på littauiska,